

Dr. Király Klára

Hírek a börtönvilágból

Kínai elítéltek a munkaerőpiacon

Állásközvetítő programok működnek Hunan tartomány 28 büntetés-végrehajtási intézetében. 2002-ben létesítették az első olyan börtönt a tartományban, ahol a rehabilitáció részeként sor kerül szakmai oktatásra is. A szakmunkásképzés beindítása óta 7000 fogvatartott kapott képesítést. A rendelkezésre álló adatok szerint Changsha intézetben jelenleg 65 cég kötött előzetes munkaszerződést több mint 1000 szabadulás előtt álló elítélttel. Hunan tartományban nagy hangsúlyt fektetnek arra, hogy a fogvatartottak már a szabadulás előtt találjanak állást, ezzel párhuzamosan a munkaadók számára is biztosítani kívánják a tájékoztatói lehetőséget.

A tartomány Börtönadminisztrációs Hivatala arra törekszik, hogy segítsen megszüntetni a szabadult elítéltekkel szembeni előítéleteket. Ezen kívül csökkenteni akarják a visszaesést a rehabilitációs kezdeményezések által. A börtönökben az elítéltek internetes web-oldalokon is elolvashatják az aktuális állásajánlatokat. A statisztikai jelentések azt mutatják, hogy évente 10 000 fogvatartott kerül vissza a szabad életbe, akik között sok olyan embert találunk, akinek hosszú ideje nincs kapcsolata a külvilággal, és a fenti program nélkül nem ismernék a munkáltatók elvárásait.

Forrás: Hunan job for prisoners. Xinhua News Agency, 2005. 07. 20.

Dohányzás kérdései Kanadában

2006. január 31-jétől a kanadai szövetségi büntetés-végrehajtási intézetek lakói csak a kijelölt helyeken és az udvaron dohányozhatnak. A Kanadai Börtönszolgálat szóvivője kihangsúlyozta, hogy a börtönöknek egyelőre nincsen joguk teljesen megvonni a cigarettázást az elítéltektől. Az új rendelkezéssel megpróbálnak eleget tenni mindenki igényeinek. A korlátozásokra elsősorban az egészség védelmének szem előtt tartása miatt van szükség. A Börtönszolgálat kihangsúlyozta, hogy a dohányt vallási és spirituális célokra továbbra is lehet majd használni.

Kiemelést érdemel, hogy az utóbbi négy évben Brit Columbia szövetségi tartományban nyolc büntetés-végrehajtási intézetben vezettek be teljes dohányzási tilalmat. Szakértők szerint a változások elfogadtatása csak fokozatosan, a leszokást segítő nikotin tapaszok népszerűsítése mellett lehetséges.

Forrás: Indoor smoking ban for federal prisons announced by Tom Blackwell. National Post, 2005. 05. 25.

Fogvatartottak a mezőgazdaságban

Az egyesült államokbeli Lexingtonban (Kentucky állam) az 1999 óta működő „Blackburn” program komoly gyakorlati és elméleti ismeretekkel látja el az elítélteket a szarvasmarha- és lovtenyésztés, valamint a szarvasmarhák és lovak tartása terén.

A Blackburn Büntetés-végrehajtási Intézet területéhez tartozó farmon hajnaltól késő estig gazdálkodnak a fogvatartottak. Sokan közülük a munka elvállalása előtt semmilyen mezőgaz-

dasági ismerettel nem rendelkeztek. 300 hold területen, 141 hivatalosan nyilvántartott Angus fajtajú szarvasmarhát gondoznak és nevelnek. Az állatokat általában árverésen értékesítik. Az elítéltek növénytermesztéssel is foglalkoznak, rendszeresen 600 fej brokkolit ültetnek. Ezen kívül egy hold elkerített területen paradicsomot, káposztát és zöldséppaprikát termesztnek.

Megjegyzést érdemel, hogy a Blackburn Intézet magára vállalta egy, a versenytől visszavonult telivérek gondozására létrejött alapítvány lovainak gondozását is. E feladatot jelenleg 16 elítélt látja el, rendszeresen etetik, fürdetik, sétáltatják az állatokat. A legtöbb ló korábbi sérülései miatt képtelen a versenyre, azonban a gyógyulást követően általában magánszemélyek szokták örökbe fogadni őket. A fogvatartottak általában a lovakról sem rendelkeznek különösebb előzetes ismeretekkel, de akit érdekel munka, beiratkozhat egy 8-16 hetes istálló-mesteri tanfolyamra.

A börtön vezetősége fontosnak tartja, hogy az elítéltek átfogó ismereteket szerezzenek az állattenyésztés és a növénytermesztés terén, és képesek legyenek a tudásukat a szabad életben is hasznosítani.

Forrás: Prison inmates taught to tend cattle, horses. Lexington Today News, 2005. 06. 26.

Kábítószer és alkohol problémák kezelése Kirgizisztánban

Az „Atlantisz” nevű kábítószer- és alkoholproblémákat kezelő kísérleti program két kirgiz börtönben működik. A kezelésre jelentkező betegek elsősorban 25–29 éves fiatalok. Első lépésben a résztvevőket elválasztják a többi elítéltől, majd ezt követően intenzív, 4–6 hónapig tartó terápiára kerülnek. Az elkülönítés nagyon lényeges eleme a kezelésnek, mivel Kirgizisztánban a börtönök feketepiacán könnyű hozzájutni bármilyen droghoz. Általában 3–4 hónap elteltével a betegek már elég erősek ahhoz, hogy ellenálljanak a kísértésnek.

A statisztikai elemzések azt mutatják, hogy a fogvatartottak 10%-a hivatalosan diagnosztizált drog-függőként kerül be az intézetbe. A rendelkezésre álló számadatok szerint a börtönökben az elítéltek 50–60%-a fogvaszt rendszeres jelleggel valamilyen kábítószerrel.

A kirgiz Igazságügyi Minisztérium jelentése alapján az eddigi kezelések sikeresnek mondhatók, mivel az utóbbi két évben 56 szenvedélybeteg került ki a függőségből. A kezdeményezés vezetői nagy eredménynek könyvelik el, hogy a gyógyulást követően, az 56 főből 12 segítőként dolgozik a programban.

Az „Atlantisz” kiszélesítésére egyelőre kicsi az esély, mivel a rendelkezésre álló anyagi források szűkösek. Ennek ellenére 31 intézet már most jelezte, hogy amennyiben van rá lehetőség, szívesen csatlakoznának a programhoz.

Forrás: Atlantis project tackles addiction in prisons. IRIN Report in Kyrgyzstan, 2005. 06. 25.

A fogvatartottak segítése Kamerunban

A CRAT-Kamenun nemzetközi emberi jogi szervezet tevékenységét tekintve fizikai és mentális segítséget nyújt a fogvatartottaknak, valamint az erőszak és kínzás áldozatainak. A civil szervezet a Bamenda Központi Büntetés-végrehajtási Intézet 500 elítéltjének élelmiszert (rizst, sót, leveskockát stb.) és tisztálkodó szereket adományozott. A CRAT korábban egy listát vett át a Bamenda börtön lakóitól, akik fizikai és mentális kínzásról és nem megfelelő étkezésről számoltak be.

A CRAT igazgatója elmondta, hogy erre az eseményre 2005. június 26-án, az ENSZ által bevezetett „áldozatok világnapján” került sor.

Megjegyzést érdemel, hogy az Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ) fennállása óta több mint félszáz dátumot nyilvánított „világnappá”. A döntés joga a tagállamok képviselőit tömörítő közgyűlésé. A nem kötelező érvényű határozatokkal leggyakrabban az emberi jogokkal, az egészséggel, a környezettel és a kultúrával kapcsolatos globális problémákra hívják fel a közvélemény figyelmét. Júniust az áldozatok hónapjának tekinthetjük. A szervezet közgyűlése 1948. december 10-én deklarálta – történetének egyik legismertebb – az emberi jogokról szóló egyetemes nyilatkozatát, amelyről 1950. óta emlékezünk meg. Az erőszak ártatlan gyermekáldozataira június 4-én, a kínzás áldozataira június 26-án hívják fel a figyelmet. Március 21. az antirasszizmus világnapja, 1960-ban ugyanis ezen a napon több tucat ember életét oltotta ki egy békés tüntetés résztvevőire leadott sortűz a dél-afrikai Sharpeville-ben. A menekültek világnapját – június 20. – alig három éve jegyzi az ENSZ, pedig az Afrikai Egységsszervezet már 1975. óta számon tartja ezt a dátumot.

A CRAT igazgatója nagyon fontosnak tartja az ENSZ világnapjait, mivel azok felhívják az emberek figyelmét arra, hogy a problémákat csak összefogással lehet megoldani.

A CRAT látogatása kapcsán a börtönsemélyzet is nyilatkozott a The Post című lapnak. Az intézet működését nehezítő, számos gonddal kell szembe nézniük nap mint nap, például a börtön körüli kerítés használhatatlan, és a komoly munkaerőhiány is sok nehézséget okoz.

Forrás: CRAT-Cameroon Donates Food to Prisoners by Chris Mbunwe. The Post, 2005. 6. 30.

Dohányzási tilalom Kalifornia államban

2005. július 1-jétől Kalifornia állam összes állami büntetés-végrehajtási intézetében dohányzási tilalmat vezettek be. Az intézkedéstől a fogvatartottak egészségügyi állapotának javulását és az egészségügyi ellátás költségeinek a csökkenését várják. Ezek a költségek 280 millió dollárt jelentenek évente. Sok szakértő szerint viszont a rendelkezés csak az erőszak növekedéséhez fog vezetni. A börtönélet nehézségei miatt a dohányzás szokása nem fog eltűnni.

A Los Angeles Times beszámolójában kiemelte, hogy nem Kalifornia az első, ahol teljes dohányzási tilalmat rendeltek el, például Maine állam 2000-ben tiltotta be a cigarettázást. A szigorítást ellenzők a számadatokra hivatkozva tiltakoznak. A statisztikai adatok azt mutatják, hogy a 2005-ig eltelt idő alatt megnégyszereződött a testi sértések száma a börtönökben. Értesülések szerint a Folsom Állami Büntetés-végrehajtási Intézet feketepiacán egy doboz dohány májusban még csak 11 dollárba került, ma már 200 dollár az ára.

A Los Angeles Times egyik cikkében az áll, hogy a kaliforniai elítéltek 50%-a nikotinfüggő, ezért a tiltás helyett inkább arra kellene törekedni, hogy a fogvatartottak maguktól hagyják abba a cigarettázást, vagy érdekeltté kellene őket tenni ebben.

A szakemberek szerint elengedhetetlenül szükséges, hogy az elítéltek hozzájussanak a nikotin tapasztokhoz és a rágógumihoz.

1995 óta az Amerikai Egyesült Államok 18 államában került sor a teljes dohányzási tilalom bevezetésére, a többi helyen – kivéve Missourit – részleges tilalom van érvényben. A Börtönök Szövetségi Hivatala eddig 105 büntetés-végrehajtási intézetben rendelt el majdnem teljes rágyújtási tilalmat.

Néhány szakértő azon az állásponton van, hogy ki kellene fejleszteni az elítéltekben önmaguk és a környezetük egészsége iránt felelősségérzetét. Nem lenne szabad őket a döntési szabadságuktól megfosztani, mivel ez ahhoz fog vezetni, hogy még az eddiginél is nagyobb szabadságra tartanak majd igényt.

Forrás: Tobacco ban in state prisons will create black market, violence by Tony Newman. San Francisco Gate, 2005. 05. 25.

Változnak az ír börtön szabályok

Az ír börtön szabályokat a mai kor követelményeihez igazítják, mivel 1947 óta nem került sor komolyabb változtatásra. Azok a rendelkezések, amelyek ma nem tekinthetők humánusnak, kikerülnek a joganyagból.

Az új szabályozás érinti a börtönélet minden részét. A befogadástól kezdve, a látogatók fogadásán át, az egészségügyi ellátásig és az oktatásig minden változni fog. A drogtesztek kötelező jellegét az intézetek továbbra is megtarthatják.

A fogvatartottak számára hátrányos intézkedés, hogy ezentúl az intézetben kívülről nem rendelhetnek maguknak ételt és alkoholtartalmú italt. A rendelkezéseknek más ányoldala is van, például a hatályba lépést követően saját bútort, ágyneműt sem lehet bevinni az intézetekbe.

Forrás: Irish prisoners lose maids. The Australian News, 2005. 05. 23.

Az Allegheny program kitüntetését kapott

Az Allegheny megyei program az „Újítások az Amerikai Kormányzásban” elnevezésű 100 ezer dolláros díjban részesült, mivel sikeres segítséget nyújt az egészségügyi problémákkal küzdő elítélteknek a társadalmi beilleszkedéshez.

Az Allegheny program hat éve működik az USA Pennsylvania államában, és komoly támaszt jelent a mentális problémáktól szenvedőknek és a szenvedélybetegeknek. A statisztikai kimutatásokból kiténik, hogy a program résztvevőinél 10,4%-os a visszaesési ráta, míg a viselkedési problémákkal küzdő fogvatartottaknál az országos arány 61%-os.

A megyei humán szolgálatok igazgatója úgy véli, hogy a kezdeményezés költségkímélő és biztonságot nyújt a közösség számára. Azt a tényt demonstrálja, hogy a mentálisan beteg személyek is tudnak a társadalom számára hasznos tevékenységet végezni.

Egyedülálló szolgáltatásnak számít, hiszen a kliensek ideiglenes szálláshoz, majd három hónapra szóló lakásbérlethez juthatnak. A résztvevők egyéb kedvezményekben is részesülnek: 200 dollár erejéig ruhapénzt kapnak, valamint meghatározott összegű élelmiszerszámlát nyithatnak. Terapeutát, pszichiátert és segítőt jelölnek ki számukra, akikkel a bizonyos időközönként konzultálhatnak.

Forrás: County honored for aid to ex-prisoners by Pohla Smith. Pittsburgh Post-Gazette, 2005. 07. 28.